

УДК 159.9:[351.745(477):355.541.1]

Анастасія Іванівна КРУПІЙ,

*курсант 4 курсу навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олександр Миколайович КРУК,

доцент кафедри вогневої підготовки

Національної академії внутрішніх справ

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ НА ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

У період розвитку процесів демократизації та гуманізації соціального середовища у працівників правоохоронних органів виникли соціально-психологічні проблеми стосовно виконання своїх функціональних обов'язків. Одна з найгостріших – проблема застосування вогнепальної зброї на ураження. З одного боку, вона має адміністративно-правовий характер, а з іншого – професійний.

Вогнепальна зброя – найбільш суворий захід примусу. Вона застосовується у виключених випадках – якщо існує загроза життю працівника поліції або інших людей або правопорушник чинить збройний опір. Застосуванню зброї передує попередження, за виключенням випадків, коли особа чинить збройний опір або спроби завладіти вогнепальною зброєю. Вогнепальна зброя не може бути застосована у місцях, де можливо завдати шкоду іншим особам [4, с. 104].

Ситуація застосування вогнепальної зброї на ураження належить до складної системи соціально-психологічних відносин. Зрозуміло, що діяльність працівника поліції в цій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях. Ці елементи психічного в подальшому починають формувати предмет діяльності і мотиваційну сферу працівника поліції, на яких ґрунтується ефективність професійної підготовки та ефективність діяльності в реальних умовах [2]. Тому психологічна підготовка до дій в такій ситуації повинна ґрунтуватися саме на цих елементах, які організують та інтегрують в єдину цілісність професійні знання, навички та досвід працівника правоохоронних органів.

Серед факторів, які негативно впливають на ефективність діяльності працівників поліції в ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, можна назвати такі: 1) фактори відповідальності: страх зазнати карної відповідальності; страх, що керівництво різко негативно реагуватиме на факт застосування вогнепальної зброї; 2) морально-етичний та релігійний фактори: відчуття провини; страх заподіяти гріх; страх зазнати кари Господньої; відчуття провини та сорому перед товаришами; побоювання, що не відповідає образові мужнього чоловіка; відчуття того, що повинен побороювати себе і влучити в людину; релігійні відчуття, з одного боку, можуть призвести до зменшення шкоди, яка завдається злочинцю, що відповідає основним принципам гуманізму та орієнтації на суспільну корисність адміністративно-правової діяльності. З іншого боку, ці відчуття можуть призвести до повного гальмування діяльності співробітника міліції, результатом чого може стати невиконання обов'язку або навіть загибель самого працівника. 3) професійний фактор: невпевненість у правомірності застосування вогнепальної зброї; погане володіння навичками стрільби та пересування; неможливість передбачити поведінку злочинця; невпевненість у «законності» професійного обов'язку; 4) соматично-психологічний фактор: відчуття внутрішнього напруження; всеохоплюючий страх; пригніченість волі; інтенсивні переживання; пригніченість; відчуття розгубленості та самотності; бажання втекти; зміни у відчутті часу; неприємні відчуття в сонячному сплетінні; напруження в плечах, шиї та руках; м'якість ніг; шум у голові та незрозумілі відчуття; агресія і злість; різноманітні відтінки страху (страх вбити, страх померти, страх вистрілити); жалість і до себе, і до злочинця; відчуття, що не можна застосовувати вогнепальну зброю проти людини; надконцентрація на об'єкті небезпеки, тобто на злочинцеві або на його зброї; незнайомі раніше стани [2].

У процесі вогневої підготовки працівників поліції, як правило моделюють тільки її операційні характеристики, тобто виробляють рухові навички безпосереднього виконання пострілу. Такі тактичні характеристики ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, як: феномен протистояння злочинцеві в його фізіологічних і психологічних складових, наявність полімотиваційності, багатоваріативність розвитку подій, зміни функціонального стану, що

одночасно є наслідком, чинником та основою цілепокладання подальшого розвитку ситуації.

Отже, психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї на ураження є важливим у роботі поліцейських. Застосування вогнепальної зброї на ураження є складним психологічним процесом для працівника поліції, оскільки діяльність працівника поліції в кожній окремій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях і, зрештою, на індивідуальних особливостях соціальної перцепції. Зазначені елементи психічного стану у подальшому починають формувати предмет діяльності і мотиваційну сферу працівника поліції, на яких ґрунтується ефективність професійної підготовки та ефективність діяльності в реальних умовах [2, с. 176].

Фактором, який досить негативно впливає на поліцейського при застосуванні вогнепальної зброї є недостатня психологічна підготовка. У поліцейських є необхідність у проведенні спеціальних тренінгів з психологами на яких буде розглянуто проблему застосування вогнепальної зброї на ураження. Слід зауважити, що працівникові поліції не потрібно зловживати правом на застосування вогнепальної зброї на ураження. Його духовна відповідальність настає навіть тоді, коли застосування вогнепальної зброї буде правомірним.

Список бібліографічних посилань

1. Юридична психологія / Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Київ : Ін Юре, 2000. 112 с.
2. Леонтьєв А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М. : Полит. лит, 1975. 356 с.
3. Малічевський В. І. Психологія застосування вогнепальної зброї на ураження: деякі соціокультурні та практичні аспекти. *Наукові записки*. Острог, 2001. Вип. 2. С. 191–195.
4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

Одержано 19.11.2019

